

TRIEDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (škarna I. nadst.). Uradne ure za stranko so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna pettivrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 204.

V Ljubljani, v petek dne 9. februarja 1912.

Leto II.

Mednarodna politika.

V nebesnih sferah visoke politike je opaziti nekam nenavadno gibanje; konference, potovanja, sestanki, kakor da se pripravljajo kakšni dogodki. Kljub predpustu imajo diplomatije še drugega dela kakor reprezentiranje na plesih in soarejah. Celo navidezne mumije so tupatam oživele — vsaj na videz.

Ne mislimo na Klucenovo križevno pot po Dunaju. Za svetovno politiko imajo vse te nase "velike" afere zaradi armadnega jezika, grbov in zastav bore malo pomena. Celo pravaška "spomenica" ne spravi sveta niti za težo peščenega zrnca iz ravnotežja.

Kaj drugega je že, če se javlja in ne dementira, da je avstrijski prestolonaslednik izrazil v Berlinu željo po zbliznanju Avstrije z Rusijo, ter da sprejemajo v Peterburgu te glasove simpatično. Značilno ni le to, da je Fran Ferdinand izrazil tako željo, ampak tudi to, da jo je izrazil ravno v Berlinu.

Sočasno prihajajo namreč tudi vesti o zbliznanju rusko-nemških razmer in zbliznanju obeh držav. Torej je tu že nekakšno avstrijsko-nemško-rusko-zbliznanje na obzoru.

Dejali smo, da vesti o Fran Ferdinandovi izjavi niso bile dementirane, dasi so šle po vsem svetovnem časopisju. Če bi bilo avstrijskim takozvanim merodajnim krogom ležeče na tem, da ne gredo tako poročila v svet, bi jih bili na vsak način že utajili. Zgodilo pa se je nekaj nenasprotnega. Ruski veliki knez Andrej se je na potu iz Sofije ustavil na Dunaju in je bil sprejet od cesarja Franca Jožefa.

Pomemben je ta dogodek, ker je bilo izza aneksijske krize razmerje tudi med obema dvoroma zelo hladno. Napetost je bila tako velika, da so delali člani ruske dinastije velikanske ovinkne na potovanju, le da se jim ni bilo treba dotakniti avstrijskih tal. Andrejev obisk na Dunaju je torej izprememba v dosedanjih šegah.

Naglašali so oficijelno, da gre za privaten obisk. To se pravzaprav razume samo po sebi. Ali brez politične primese niso take reči nikoli. In zdaj so postali tudi oficijelni krogi zgovorni, ter poročajo, da je napravilo občevanje velikega kneza Andreja z avstrijskim dvorom na obeh straneh najboljši vtiske, da sta bila oba dela zelo zadovoljna in da je obisk napravil dobre razmere med Avstrijo in Rusijo še bolj prijazne. Obenem javljajo, da bo najbrže Fran Ferdinand vrnil obisk v Peterburgu.

Pri oficijelnih izjavah je treba vedno gledati, kaj stoji med vrsticami. »Dobre razmere« med Avstrijo in Rusijo se niso mogle zboljšati, ker jih ni bilo; računati pa bi bilo s tem, da so minile skrajno slabe razmere. Če pojde prestolonaslednik v Peterburg, bo to zanesljivo potrdilo.

Z Dunaja vrže niti v Berlin. Nekateri trdijo, da so tako močne, da se na Dunaju vedno občuti, če v Berlinu kaj pocuka, dasi so bili na Nemškem lani slabe volje, ker Aehrenthal v nemško-francoskem sporu baje ni bil »briljanten sekundant«. Iz Peterburga pa vodijo niti tudi še drugam. Rusija, Francija in Anglija so evropsko protitežje trozveze. In Angliji ni nikdar vseeno, kaj da delajo njeni prijatelji. Če postaja Rusija galantna napram Nemčiji in Avstriji, je treba vprašati, kaj pravijo v Londonu.

Angleško stališče v mednarodni politiki pa je ta hip sploh najbolj zanimivo. Zadnji teden je imel Lloyd George govor. Lani je imela ta-

ka vest jako nevaren pomen. Lloyd George ni cesar Viljem. Njemu ne uide jezik; kar pravi, je premišljeno in pretehtano. Ko se je lani Lloyd Georgev govor zadel bojeviti in izzivajoč, je bila torej nevarnost res velika. In danes je znano, da je bilo tako.

Zadnji govor angleškega državnika je bil čisto drugačen. Smoter njegovih besed je bil očitno miroljubni in spravljiv. Temu govoru so sledili zanimivi članki v vodilnem angleškem časopisju. Najpivljivejši listi konstatirajo veliko izpremembo v mednarodnem položaju, naglašajo, da se Anglija nima bati napada iz Nemčije in opozarjajo, da prihaja trenutek, ki bo lahko dosegel sporazum med Anglijo in Nemčijo ter se omejilo vzajemno oboroževanje.

Šolske družbe in drugo.

Piše dr. Josip Ferfolja.
(Nadaljevanje.)

Priobčil sem nalašč dobesečno članek sodruka dr. Tume v »Rdečem Praporju« pred dvema letoma, da se vidi, kako radikalno je on spremenil svoje mnenje o Družbi sv. C. in M. Takrat za sodelovanje z meščanstvom pod gotovimi pogoji, takrat samo kritiziranje nacionalne tendence, a principiello priznavanje in le taktično nasprotovanje C. M. družbi od slučaja do slučaja, a danes principiello odklanjanje C. M. družbe, ki da je le »past na delavstvo«, sedaj nobenega kompromisa z meščanstvom glede šol, sedaj nas C. M. šole sploh nič ne brigajo, za nje se naj brigajo le narodnjaki, C. M. šole le ovirajo ustanovitev javnih slovenskih šol, za katere le se smemo po svojem programu boriti. Takrat modern revizionistični socialist, danes strog radikalni marksist.

Neki sodrug iz Sv. Križa pri Trstu, udeležnik konferenc, ki ni soglašal s Tumovo letošnjo resolucijo, mi je povedal, da je pred dvema letoma v Sv. Križu, ko je prišel prof. dr. Merhar iz Trsta ustanovljat podružnico sv. C. in M., imenom križkih socialistov zagovarjal podobno stališče, kakor ga je sodrug dr. Tuma malo pred tem bil priobčil v »Rd. Pr.« Takrat je v celoti soglašal z njim, danes ne več.

Jaz sicer ne podpišem ravno vsake besede niti iz onega Tumovega članka v »Rd. Pr.«; vendar s člankom v bistvu soglašam. Da si danes stojiva nasproti, ni moja krivdva.

Sodrug dr. Tuma pravi danes v svoji polemiki, da C. M. šole le zadržujejo ustanovitev javnih slovenskih šol. Tudi v tem se moti. Ako se ne bi vsak narod brigal za svoje manjšinsko šolstvo sam, z lastnim trudom in lastnimi žrtvami, ako ne bi dan na dan z vidnimi znaki dokazoval vladi in vsem drugim odločujočim javnim faktorjem, da je tu in da se ne pusti za tretji, in da je v stanu, če ni drugače, živeti tudi z lastno močjo, ter bi se namesto tega skliceval samo na zakone in programe in pri tem pustil mirno hoditi svojo deco v drugonarodne šole — tedaj bi kmalu ne bilo treba niti tega klica po zakonih in programih, potreba po lastnih šolah bi odpadla samo po sebi, ker bi se mlajša generacija manjšinskega naroda popolnoma asimilirala narodu večine.

Torej asimilacija! O tem se danes veliko piše in govori tudi med nami socialisti. Znamenje, da so narodnostno-kulturni problemi postali aktualni tudi za nas. Nekateri pravijo, da so prijatelji mirne asimilacije, one, ki se izvršuje tiho, neopazeno, brez bolečin, in da so nasprotni nasilni asimilaciji. (dr. Puecher, Cerniutz); drugi zopet zahtevajo v imenu socializ-

ma (!) nasilno asimilacijo vsake narodnostne manjšine večini drugega naroda (dr. Hartmann, Leuthner). Kaj je pravo?

Pred kakimi 13 leti sem čital neko knjigo Eugena Richterja »Socialistična državna bodočnost« ali nekako podobno se glasi naslov. Podal mi jo je za čitanje rdečelični meščanski človek, z okroglim trebuškom, pomenljivo namršil obrvi, vzdignil kazalec desne roke in dejal s posebnim poudarkom, ki ga ne bom pozabil nikdar: »Poglejte, kaj hočejo napraviti iz nas socialni demokratje! Le čitajte!« Ta knjiga mi je dolgo blodila po glavi; videl sem povsod same rdeče kasarne, človečanstvo stisnjeno v same paragrafe, človek uklenjen v verige, osebna svoboda ubita, nasilje na vseh koncih in krajih.

To, da je socializem?! Moje tedanje pičlo znanje o socializmu ni moglo izpodbiti navidezno logičnih Richterjevih dedukcij. In vendar se je vsa moja notranjost, ki je bila že takrat prežeta s socialističnim instinktom, upirala tem dedukcijam. Socializem, ki sem ga videl upirati se proti vsakemu nasilju in boriti se proti vsaki krivici, četudi mogoče krajevno ali časovno oddaljeni, ta socializem da bi hotel upeljati v svojih lastnih vrstah nasilje, kakršnega še ni videl svet?!...

Ko se je moje duševno obzorje nekoliko bolj razširilo, so se pomirili tudi moji dvomi, spoznal sem, kako nesramno je nemški liberallec farbat s svojim »socializmom« in strašil z njim rdečelične meščane.

Kot socialist sem in moram biti torej proti vsakemu nasilju, proti vsaki nasilni asimilaciji. Italijansko nacionalno meščanstvo hoče nasiloma raznaroditi slovenski živelj v Trstu, to je tako jasno, da ni treba prav nič dokazovati. Jaz, socialist, slučajno pristaž narodnostne slovenske manjšine, se uprem temu nasilju že kot socialist, uprem se z vsemi štirimi, in stokrat bolj enegično kot najhujši fanatik iz »Narodnega doma« — zato, ker čutim kot socialist to nasilje stokrat bolj živo, ker čutim, kako se k gospodarskemu in socialnemu nasilju, ki ga zamernarjeni in bedni slovenski proletarec trpi od vesoljnega meščanstva brez razlike narodnosti, družji še duševno, kulturno nasilje enega gotovega drugonarodnega meščanstva. Jaz, socialist, trpim vsled tega nasilja več od nacionalca v »Narodnem domu« zato, ker mogoče ta nacionalca niti ne pozna drugega nasilja kot kulturnega, ker mogoče socialno malo ali ničesar ne čuti, ker je mogoče sam med tistimi, ki svojega rodnega brata v delavski halji ravno tako — socialno in gospodarsko izkoriščajo kakor italijanski nacionalci, in ker se morda ne bori niti iz prave notranje potrebe za narodno šolstvo, — on, ki mu je za denar odprta kultura celega sveta, — ampak velikokrat je za šport, ali da se malo razburi ali ponavduši, kar tako — dobro dene lenim živcem in polnemu želodcu, ali pa za to, da bo slavjen in čaščen kot narodnjak in rodoljub.

Jaz, kot socialist, bom torej pobijal z vsemi uspešnimi sredstvi kakor vsako drugo tako tudi kulturno nasilje, in bom dejal svojemu italijanskemu sosedu, ki mi hoče iz same prijaznosti s palico vtepati v glavo svojo dvatisočletno kulturo; prijatelj, proč palico, tvoja kultura pride že sama k meni in me pridobi zase, če je že tako slavna in imenitna kakor praviš, ali nikaš se mi ne približuj s palico, ker mi je ljubša moja barbarska kultura kot Tvoje kulturno barbarstvo! Ti imaš slavno historijo,

EMILE ZOLA:

Rim.

(D dalje.)

Naenkrat je tresčilo, Nekega jutra, ko je Orlando šel po stopnicah, ga je zadelo; obe nogi sta bili takoj hromi, težki kakor svinec. Morali so ga odnesti gor in nikdar ni več stopil na cestni tlak. Takrat mu je bilo šestindeset let; štirinajst let ni zapustil svojega naslonjača. On, ki se je nekoč kakor vihar podil po italijanskih bojiščih, je bil sedaj nepremično kakor kamen priklenjen na svoj stol. To je bilo veliko gorje in padec junaka.

Najhujše pa je bilo, da je moral stari vojak iz svoje sobe, v kateri je bil vjet, gledati počasni razpad vseh svojih upov in da ga je v nepriznanem strahu pred bodočnostjo obšla strahovita otožnost. Odkar ga ni več sledila opojnost delavnosti, ter je preživljal svoje dolge, prazne dneve v premišljevanju, je končno jasno gledal. Ta Italija, ki bi jo bil tako rad videl mogočno, v zmagovalni enoti, se vede kakor blazna in hiti v pogin, morda v bankrot, Ta Rim, ki je bil zanj vedno potrebno mesto, slave polno mesto brez primere, ki ga je potreboval prvi narod južnjega dneva, se upira vlogi velike, moderne prestolnice; težak je kakor mrljč in s težo stoletij leži na prsih mladega naroda. Vrhutega ga je njegov sin Luigi spravljali v obup; uporen je bil v vsaki smeri; zakadil se je na gorki plen, na to Italijo, na ta Rim, po katerem je njegov oče doždevno le zato hrepenel, da ga sam opleni in da se odebeli ob njem. Zaman se je oče upiral njegovemu izstopu iz finančnega ministrstva, njegovim nebrzdani spekulaciji z zemljišči in nepremičninami, ki jo je povzročila blaznost novih delov mesta. Kljub temu ga je oboževal in je moral molčati, zlasti odkar so se mu bile posrečile najdrznejše finančne opera-

cije: Na primer izprememba vile Montefiori v resnično mesto. To je bila velikanska kupčija, pri kateri so najbogatejši poginili, iz katere pa se je sam umaknil s milijoni. Nem in obupan je Orlando vztrajal na tem, da sprejme le tesno sobico v mali palači, ki jo je bil dal Luigi Prada zgraditi v ulici Venti Settembre. Tukaj je preživljal svoje dni v samostanski osamelosti z enim samim služabnikom; ničesar ni maral od svojega sina razun te gostoljubnosti in siromašno je živel ob svoji skromni renti.

Ko je Pierre dospel v to novo, na klanec in na vrh Viminala držečo ulico Venti Settembre, ga je osupnila težka krasota novih palač, v katerih se je izražal podedovani okus za vse, kar je velikansko. V škrlatnem zlatu vročega popoldneva je ta široka triumfalna cesta, a dvojna vrsta neskončnih belih pročelij izražala ponosno nado bodočnosti novega Rima, gospodovalno hotenje, ki je poganjalo te silne stavbe iz tal. Zlasti pred finančnim ministrstvom je obstal z odprtimi ustmi; to je gigantna masa, nakopičenje stebrov, balkonov, opažev, skulptur, ciklopska kocka, cel brezmieren svet, kamenitna blaznost, ki jo je porodil ponosen dan. In tu na drugi strani, malo višje gori, preden se pride do vile Bonaparte, je bila mala palača grofa Prade.

Ko je Pierre plačal svojemu vozniku, je trenutek postal v zadregi. Ker so bila vrata odprta, je stopil v vežo; toda nikogar ni bilo videti, ne vratarja, ne slugo. Moral se je odločiti in iti v prvo nadstropje. Monumentalno stopnišče z marmornato ograjo je v manjšem merilu ponavljalo pretirane dimenzije slavnostnega stopnišča v palači Boccanera; bila je enaka hladna golgota kakor tam, umerjena z rdečimi prenogami in rdečimi zavesami, ki so se ostro odražale od belega štuka zidov. V prvem nadstropju so bili pet metrov visoki sprejemni prostori; skozi napol odprta vrata je videl dvojne salonov,

ki sta bila opremljena s popolnoma modernim razkošjem, z obveski iz zameta in svile, s pozlačenim pohištvom in z visokimi ogledali, v katerih se je zrcalila bleščeča množina konzol in miz. In še ni videl človeka; žive duše ni bilo v tej zapuščeni hiši, kateri je bilo videti, da manjka gospodinja. Hotel se je že vrniti, da bi pozvonil, ko se je naposled prikazal lakaj.

»Prosim, rad bi govoril z gospodom grofom Prado.«

Lakaj je molče gledal malega duhovnika in bilo je videti, kakor da razume.

»Očeta ali sina?«

»Očeta, gospoda grofa Orlanda Prado.«

»V tretjem nadstropju.«

Potem se je toliko ponižal, da je dodal pojasnilo.

»Mala vrata na desni na vrhu stopnic. Krepko potrkajte, sicer se Vam ne odpre.«

Zares je moral Pierre dvakrat trkati. Majhen, povsem izsušen mož vojaške postave, bivši grof vojak, ki je ostal v njegovi službi, mu je odprl; da se opraviči, ker ni bil takoj pri vratih, je dejal, da je ravnokar hotel prav namestiti grofove noge. Takoj je naznanil obiskovalca. Ko je Pierre prekoračil temno, zelo ozko predsobo, ga je kar potrla izba, v katero je tedaj vstopil. Bila je razmeroma majhna, povsem gola, z enostavno svetlo papirnato tapeto z modrimi cvetlicami opravljena soba. Za stenskim zaslonom je bila železna postelja, pravo vojaško ležišče; sicer ni bilo nobenega pohištva razun naslanjača, kjer je bolnik preživljal svoje dneve, ter črne lesene, s časopisi in knjigami obložene mize in dveh starih slamatih stolov, ki sta bila namenjena redkim obiskovalcem. Nekoliko desek na steni je nadomestovalo omaro za knjige. Ali široko svetlo okno, ki je bilo brez zaves, je kazalo najkrasnejšo panoramo Rima, ki jo je mogoče videti.

Potem je izginila soba in Pierre je naen-

jaz je nimam, dobro, privoščim Ti ta veseli spomin na ono slavo iz prejšnjih dni, toda danes sem tudi jaz tukaj in hočem tu živeti Tebi enak, če Ti je prav ali pa ne, in magari če sem tudi samo — calato dal monte!

Socialna politika v Švici.

Mala švicarska republika sicer ni socialistična država, temveč zelo buržvazna in kapitalistična razredna zavest ni nič manj razvita kakor n. pr. na Nemškem, ali nekoliko bolj demokratske so njene uredbe vendar kakor v mnogih velikih državah. Odvisno ni vse od tega, da je republika. Izkušnje kažejo, da je tudi republika lahko zelo nedemokratska. Ne more se niti reči, da je Švica že vzor države, vsaj sodobne države. Ali nekatere posameznosti jo kažejo vendar za precej napredno deželo.

Med take nedvomno demokratske uredbe spada referendum ali ljudsko glasovanje. O važnih zakonih, ki prinašajo bistvene izpremembe, ne odloča parlament sam, temveč končno glasuje o njih ljudstvo. O nekaterih postavah je tak referendum sploh potreben, o drugih pa se mora izvršiti, če ga zahteva 3000 državljanov s podpisom.

Tak referendum se je zadnji nedeljo izvršil o zakonu, s katerim se vpletuje delavsko zavarovanje proti boleznim in nezgodam. Nova postava, ki pomeni znaten napredek v primeri z dosedanjim položajem, je bila sprejeta z 284.000 glasovi proti 236.000.

Zakon, ki stopa sedaj v veljavo, ima dolgo in precej burno zgodovino. Kapitalistična moč se je proti njemu uveljavljala več kakor dve desetletji. Že pred 21 leti je bila švicarska zveza pooblaščenca, da izdela zakon o bolniškem in nezgodnem zavarovanju delavstva. Po devetih letih je izdelala in predložila prvi načrt, ki pa je to zavarovanje spojil z vojaškim zavarovanjem in ga spravil v zelo birokratične oblike. Zaradi tega je bil pri ljudskem glasovanju odklonjen.

Deset let je bil potreboval zvezni svet, da je izdelal drug načrt. Lani v poletju je bil v parlamentu sprejet z veliko večino. Že je bilo videti, da je zakon rešen. Ali tedaj so nastopile privatne zavarovalne družbe, ki so se zbale za svoje profite in so žrtvovale velike svote denarja, da so se nabrali potrebni podpisi, ki so zahtevali referendum. Plačevali so po 25 do 60 centimov za podpis in tako dosegli svoj namen.

Od tega časa se je razvnel v švicarski republiki velikanski boj, kakršnega ta alpska država že desetletja ni poznala. Zavarovalni kapitalisti, ki so doslej zaslužili milijone od zdravih in ponesrečenih delavcev in požirali visoke dividende, so organizirali pravo vojno proti zakonu na podlagi obrekovanja in laži, češ da to koristi samo tujcem, da bodo kmetje zastopaj plačevali itd.

Zakon obsega 130 paragrafov in ima v bistvu sledeče določbe:

Bolniško zavarovanje ni obligatorično, ali zakon daje kantonom pravico, da ga lahko za vse prebivalstvo ali pa za posamezne kategorije obligatorično vpletajo, oziroma da lahko izroče to pravico občinam. Vsem bolniškim zavarovalnicam se zavaruje popolna svoboda; od države pa dobe prispevke, da morejo razširiti svoj delokrog. Tudi za otroke se odkažejo blagajnam državnim prispevki in sicer dobi vsaka bolniška blagajna za vsakega zavarovanega o-

krat globoko ginjen videl le še starega Orlanda. Podoben je bil staremu, še krasnemu, zelo močnemu, zelo velikemu levu bele dlake. Šuma belih las na mogočni glavi z debelimi ustnami, z močnim, stlačnim nosom in z velikimi žarečimi očmi; dolga bela, mladeniško krepka brada, kodrasta kakor brada kakšnega boga. Lahko je bilo uganiti, da so morale v tej levji glavi nekaj vihrati silne strasti, ali vse, poltne in duševne, so našle svoj izbruh v patriotizmu, v drznem junaštvu in neizmerni ljubezni do neodvisnosti. In tako je bil stari, od strele zadeti junak pribit na svoj slamatni stol; gornje telo je bilo še ravno in vzporeženo, mrtve noge pa so izginile pod črnim pokrivalom. Le roke so živele; le lice se je bleščalo od moči in duševnosti.

»Battista, lahko greš,« je dejal z blagim glasom slugi. »V dveh urah pridi zopet.«

Potem je čvrsto pogledal Pierru v lice in zaklical z glasom, ki je bil kljub šestindesetletim letom še krepak:

»Končno torej, moj ljubi gospod Froment! Zdaj lahko govoriva, kolikor se nama ljubi... Vzemite ta stol, pa mi sedite nasproti.«

Ali opazil je presenečeni pogled, s katerim je duhovnik premeril golo sobo, ter je dobre volje dodal:

»Odpustiti mi morate, da Vas sprejemam v svoji celici. Da, tukaj živim kakor menih, kakor star, vpokojen vojak, ki stoji poslej ob strani življenja. Moj sin me še vedno muči, da naj se preselim v kakšno lepo sobo tam doli. Toda čemu? Jaz ne potrebujem ničesar, pernatih postelj ne maram, zakaj moje stare kosti so že vajene trde zemlje. In potem imam tukaj tako krasen razgled! Ves Rim se mi kaže — zdaj, ko ga ne morem več obiskati.«

(D dalje prih.)

troka 3 franke 50 centimov na leto od države. Ravno toliko prispeva država za vsakega moškega, za vsako zavarovano žensko pa po 4 franke, ker so pač ženske bolj pogostoma bolne kakor moški. Zato pa morajo blagajne plačevati minimalne podpore, ki jih določa zakon. Če daje blagajna višje podpore, se zviša državni prispevek na 5 frankov.

Ob vsakem porodu plačuje država za zavarovano žensko po 20 frankov in če mati sama doji, še 20 frankov povrh. Kdor je v onih krajih, kjer je zavarovanje obligatorično, preveren, da bi plačeval prispevke, jih plača zanj občina, kateri povrne tretjino država. V gorskih krajih, kjer so zdravniki od rok, plačuje država tudi v ta namen prispevke do 7 frankov za člana. Tudi posebne podpore daje občinam, da morejo bolje urediti bolniško oskrbo.

Skupno dovoljuje država za bolniško zavarovanje 4 in pol miliona frankov iz svojih sredstev. Blagajne pa so obvezane predlagati zveznemu svetu svoje pravila in letne račune. Zdravnike si bolniki prosto volijo, ali blagajne lahko sklepajo pogodbe s posameznimi zdravniki. Če delavec ostari ali začne hirati, se ga blagajne ne morejo iznebiti, zakaj vsak tovarniški delavec ima po petletnem članstvu pravico, da ostane trajen član, ne glede na to, kje prebiva. Ali nihče ne sme biti član pri več kakor dveh blagajnah.

Zavarovalnica, ki ima sedež v Lucernu, je ustanovljena od države. V upravi imajo zavarovanci 16 zastopnikov, podjetniki 16, država pa osem.

Zavod vrača delavcu, katerega zadene nezgoda, stroške za zdravniško pomoč, za zdravila, eventualno za potovanje in za oskrbo v zdravilišču. Od tretjega dneva dalje dobiva ponesrečenec bolniščino, ki znaša osem desetink njegove mezde; najvišja bolniščina znaša 14 frankov na dan. Če postane delavec nesposoben za delo, dobiva rento, ki znaša 70 odstotkov letnega zaslužka. Če potrebuje posebne nege, dobiva tudi popolno plačo do najvišjega zneska 4000 frankov na leto. Ako umre zavarovanec vsled nezgode, dobi vdova 30, vsak otrok pa po 15 odstotkov njegovega zaslužka. Če se pa zopet poroči, dobi triletno odpravnino.

Prepiri in spori se ne bodo več birokratično reševali. V Lucernu se ustanovi posebno zavarovalniško sodišče, ki bo kompetentno za vse take zadeve. Kdor nima sredstev dobi brezplačno pravovarstvo.

Za tuje, katerih je bilo pri zadnjem ljudskem štetju v Švici 565.000, velja načelo vzajemnosti, to se pravi: Osebe, katerih domovine dajejo manje kakor Švica, dobivajo tudi v Švici manje.

Stroški, ki znašajo okrog deset milijonov na leto, se imajo pokrivati iz carinskih dohodkov. Država plača prvo ureditev ter prispeva pet milijonov za obratni in pet milijonov za rezervni sklad. Tako je za zavarovanje 400.000 frankov obresti na leto zagotovljenih.

Te svote so v primeri z velikimi izdatki za neproduktivni militarizem pač še majhne. Vendar je v sprejetju zakona napredek in Avstrija bi se vpricho tega tudi lahko nekoliko zdramila.

Ko so se nemške volitve končale z velikanskim uspehom socialnih demokratov, smo dejali, da se izostanejo posledice v mednarodni politiki. Nismo ošabni zaradi teh besed. Ali ker se je našemu klerikalnemu glasilu, ki sliši včasih travo rasti in gleda po dnevi luno, zdelo potrebno norce briti, je vredno povedati, da se sklicuje angleško časopisje ravno na te volitve, češ one so pokazale, da zahaja politika nemškega naroda na miroljuben tir.

Ne gre pa le za časopisne glasove. Ministrski predsednik Asquith je imel posebne konference z Greyom in z vojnim ministrom Haldanom. Potem so sledile izredno dolge seje ministrskega sveta in končno je baje Haldane odpoval v Berlin.

Izpememba razmer je torej povsem očitna. Socialistična zmaga na Nemškem je pripomogla, da se je marsikaj iztreznilo v Evropi. Četudi nima socialna demokracija direktne vpliva na zunanjo politiko, postaja vendar organizirano delavstvo od dne do dne močnejši mirovni činitelj.

NOVICE.

* **Sleparka na univerzi.** Na dunajski univerzi je mlado dekletko že več tednov goljufalo študente. Izdajala se je za medicinko in pripovedovala, da je trenutno v denarni zadregi. Študentom je izvalila več denarja. Dne 6. t. m. so »medicinko« prišli in dognali v njej dvojestletno kuharico Rozo Hummlovo. Izročili so jo sodišču.

* **Smrtna nezgoda smučarja.** Medicinac Rosenbach iz Hildesheima, ki študira v Berlinu, je šel s smučmi na Sneško. S Sneške se je spustil s smučmi v dolino, toda ne po določeni tiru, ampak po ledeni poti, ki so jo bili napravili za odvažanje lesa. Rosenbach se je zaletel s tako silo v drevo, da si je razbil lobanjo in je še tisto noč umrl v bolnici.

* **Kraval na peterburški univerzi.** Carjev absolutizem je segel tudi po univerzah. Vlada je samolastno imenovala za rektorja univerze profesorja Migulina, dasi bi bil moral biti voljen. Študente na univerzi so s hrupom sprejeli novega rektorja, tako da ni mogel govoriti svojega nastopnega govora. Kričali so nanj: »Vi ste feldvebeli, ne pa rektor!« Pozneje so imeli študentje shod, kjer so protestirali proti imenovanju nevoljenih rektorjev.

* **Korupcija na Ruskem.** Nekdanji šef ruske državne policije Kuljabkov, ki so ga pred krat-

kim prijeli vsled velikih sleparij, se je skušal 7. t. m. ustreliti, a so mu pravočasno iztrgali revolverja. Kuljabkov je poneveril ogromne svote državnega denarja.

* **Zakaj so morali rdečkarji zmagati.** Zdej je dognano, da je bila rdeča zmaga pri nemških volitvah že usojena. Kdor ne verjame, naj pogleda naslednji račun:

Leto volitev (19
(12
Glavna volitev: januar 12
1. ožja volitev: januar 20
2. ožja volitev: januar 22
3. ožja volitev: januar 25

skupaj = soc. demokrati 110.
Tako je torej. Usoda je bila že vnaprej naklonjena zmago socialismom in proti usodi je vse brez moči...

* **Dickensova stoletnica.** Dne 7. februarja je minilo 100 let, ko je zagledal slavni angleški pisatelj Charles Dickens svet v Landportu pri Portsmouthu kot sin malega mornariškega uradnika. Lahkomiselni oče je spravil družino v nesrečo in mali Charles je preživel mračno in neveselo mladost. Že kot deček je prišel z domačimi v London, ki je bil njegova druga in prava domovina. Bil je bolehen deček in ga je rada metala božjast; dasi je njegova nenavadna nadarjenost že takrat zbujala mnogo pozornosti, vendar je moral kot desetleten fant v tovarno, kajti družina se je morala boriti z revščino. Šele ko je oče dobil majhno dedščino, je bilo dečku možno, da je po dveh letih zapustil tovarno in obiskoval privatno šolo. Slednjič je bil pomožni uradnik pri angleškem advokatu; pri tem poslu ni samo temeljito spoznal angleške sodne uprave, ki jo je pozneje tako mojstrsko opisal v svojih romanih, ampak prišel je v dotiko tudi z najraznejšimi družabni sloji in jih natanko spoznal. Še bolj je spoznal socialno življenje, ko je prišel za parlamentarnega in krajevnega poročevalca k nekemu listu. Udeleževal se je tedanjega liberalnega reformističnega gibanja in v njegovih romanih najdemo marsikak odmev tedanjih političnih bojov, dasi kot pisatelj nikdar ni politiziral. Svoj prvi roman »Papiři kluba pikvika« je objavil leta 1836 do 1837 in takoj si je osvojil veliko slavo in nenavadno popularnost. Odslej je sledil uspeh uspehu. Njegova dela so prevajali v vse jezike in po vsem svetu je šla slava njegovega pisateljskega imena. Dickens je umrl 9. junija 1870. Prenaporna predavanja, ki jih je bil prirejal po Evropi in Ameriki, so podkopala njegovo slabotno zdravje. V slovenskem prevodu imamo izmed njegovih del »Oliverja Twista«.

Kaj vse dela strast?

Cenjeni gospod urednik! Običajno skoro je, da on, ki je rekel A, mora reči tudi B, zaradi tega prosim Vas s tem že zopet za nekoliko prostora v Svojem cenjenem listu. Zadnjič ste v članku »Krinko dol!« razkrinkali nekoliko zlobna dejanja v javnosti največji ugled uživajočih izjemalcev, torej da bo slika cela, izvolite priobčiti še nadaljne vrstice.

Oprostite, da se tičejo te zopet pisatelja Podravskega. Kako je založnik in izdajatelj A. Gabršček dotičnega odrli in ga pripravil do tega, da se je ta za svoj trud, ki ga je imel zanj in njegova podjetja, valjal naposled slično Jobu na smetišču, to ste povedali javnosti že v omejenem članku. Razkrili ste, kako je dotični v »Soči« in »Primorcu« priobčene povesti ponatisoval brez vsake najmanjše odškodnine, da je torej ondi, kjer stoji sedaj tiskano na kakem ponatisu del H. Sienkiewicza, ali romana »Ben-Hur«, druga izdaja to naravnost lažljivo, ker je to že tretja izdaja ali natis. Tako je bil priobčen »Quo vadis« najprvo v »Soči« in potem izdan I. 1901. v posebni knjigi, da je torej I. 1908. prirejena izdaja že vresnici ne druga, marveč tretja. Toda še z nečim se odklikuje ta tretja izdaja, na kar je treba opozoriti čitatelje. Na naslovnem listu namreč ime ali psevdonim prevoditelja niti ni omenjen, kajti pravicoljubni g. Gabršček si je brčkone mislil, zdej ko sem s svojim izžemanjem in odiranjem fizično in moralno uničil prevoditelja, zdej ko menda izdihne nekje za plotom, vzemimo mu še to edino, kar mu še sploh moremo vzeti, pripravimo ga še ob zaslugi in ime, da si bodo potem znanamci mislili, da smo to delo priredili za Slovence, katere tako vneto ljubimo, kakor tega pisatelja, sami. Saj se je v pismu na Podravskega bil ob prsi in se bahal, da je bil on tisti, ki je na shodu slov. časnikarjev v Ljubljani obrnil pozornost dotičnih na revno stanje Podravskega, med tem ko je postalo vendar splošno znano, da je ta človekoljubni čin doprinesel g. Franjo Govčkar. Torej laž druga za drugo se kar siplje iz ust poštenjakoviča Gabrščeka, ki je v svojem pismu od dne 3. X. 1893 napisal navdušeno Podravskega: **Od vsakega naročnika dobite Vi še posebno nagrado.** Kakšno nagrado je prejel Podravskega, to smo videli in upamo, da potem, ko zve široki slovanski svet za takšne darove in takšne postopanje, bodo vsaj slovanski dejatelji na svojih shodih vedeli dobro, kakšnega oderuha in izžemalca imajo v svoji sredi.

Pa tudi k drugemu oddelku onega dopisa je treba nekoliko dostavka, da spozna čitajoče občinstvo, kam privede ljudi slepa strast. Ko je bil I. 1909. Podravskega oropan v svoji domovini vsega ugleda in kredita, da res nihče ni maral niti čitati njegovih rokopisov, je začel pošiljati svoje spise v daljno Ameriko. Trije v Ameriki izhajajoči časopisi so priobčili celo kopico njegovih spisov, a največ »Clevelandska Amerika«. Dotična je priobčila v teklu dveh let celih 19 povesti — prevodov — Podravskega, med drugimi pet lepih povesti H. Sienkiewicza (»Sahem«, »Orso«, »Prizigalec«, »Stari sluga«, »Črez stepe«) ter prelepo povest Božene Nemceve z naslovom: »Reveži«. Pri vsaki vsaki izmed teh povesti je priobčilo uredništvo tiskano opomnjo, da izide ponatisnjena v posebni knjigi, kar namreč čitateljem zelo ugaja. In Podravskega, verujoč tiskani besedi, je marljivo oskrboval korekturo in jo pošiljal v dotično uredništvo, plačeval debelo poštnino, a potem, ko je mislil, da se je ponatisovanje že pričelo,

je prejel obvestilo, da se one povesti ne ponatisnejo, a to baje na migljaj Katoliške bukvarne v Ljubljani, ki jih ne mara baje prodajati radi tega, ker jih je priredil neki sovražen Podravskega. In tako je prišlo, da je prejel Podravskega od uredništva »Clev. Amerike« za tistih 20 tisk. pol priobčenega gradiva komaj 75 kron nagrade, a vrhu tega še robato pismo, da si bo pisatelj »osmodil svoje prste«, ako si bo drznil o tej brezsravnosti v javnosti kaj črhiniti.

Takšno sovraštvo napram Podravskega presega v resnici že vse meje ter tudi zahteva končnega obračuna. Ako je prepovedan bojok, prepovedano je tudi takšno zahrbtno rovanje, a to še tem huje, ako je neosnovano in neutemeljeno. Ko je neki pater Hrisogon Mayer prepisal malone od besede do besede prevod Podravskega povesti »Za kruhom« in ga prodal g. Turku pod naslovom »Srečolovec«, je Podravskega molčal, ker to ni bila pisateljeva, marveč založnikova zadeva. Da pa sovražijo klerikalci tako na smrt Podravskega, kakor je to dokazano iz višje navedenega fakta, je res vnebovpijoča krivica. Ko bi se dobila priložnost, stopil bi Podravskega pred te svoje smrtne sovražnike in jim zaklical znane besede:

»Ako me kdo more greha prepričati, naj prvič vrže kamen vame.« Podravskega kot pisatelj in prevajalec, jim nikdar ni kalil vode, ker se ni ukvarjal s politiko, niti ni pošiljal ne eni in ali drugi stranki kakih zavratnih dopisov, marveč si nasprotno prizadeval za malo odškodnino »služiti sveto sveti domovini«, a vendar so ga jeli sovražiti in mu spodjedati ono betvico zaslužka celo v daljni Ameriki! Je-li torej ta čin dostojen imena »katoliškega«, ki se ga poslužuje klerikalna katoliška bukvarna? Ali si morda gospodje domišljujejo, da si s tem sovraštvom pridobivajo pristaše in služijo veri? Ljubezen in spoštovanje se ne pridobi s palico, to dvoje si mora človek (bodisi posameznik ali društvo) zaslužiti, kajti takšnim veljajo v prvi vrsti besede: »Ne tisti, ki pravi Gospod, Gospod, pojde v nebeško kraljestvo, marveč oni, ki izpolni voljo mojega Očeta.« — Ako kdo trdi, da ljubi boga, ki ga ne vidi pri tem pa namreč sovraži svojega bližnjega, tisti je lažnik in kraljestva božjega ni najti v njem.« Ker pa ne moremo biti spokojni pridigarji zagrizencem, ki bi vnovič križali samega Kristusa, ako bi ga dobili v svojo sredo, dostavimo samo to, naj se vendar gospodje spametujejo vsaj ob eni najsturi, kajti odgovornost za takšno dejanje, da se mladina pripravdi ob ideale, je gorostasna. Za koga se naj navdušuje naš mladi naraščaj, ko pa vidi, kakšno zahvalo zanjejo delavci na slovestvenem polju, kako se naravnost ubijajo, a to radi tega, ker nočejo prodati svojega prepričanja ne eni niti drugi stranki, ker hočejo hoditi svojo pot, pot resnice in pravice?? Rodoljubni Poljaki so kupili svojemu ljubljencu H. Sienkiewiczu posestvo Oblagorok za 55.000 rubljev ter mu podali v imenu nagrade še 50.000 rubljev gotovine povrh, slovenski prvaki in mogotci pa ubijajo svojega prevoditelja Sienkiewicza na vse mogoče načine, samo da bi ga čim poprej spravili naze mljo. Ako je kaj, ali ni to največja ironija!

Kapitalističen zločin.

— Ribiška vas — lakote umrla.

Že od nekaj je bila kapitalizmu edina želja, da grnadi dobiček više in više, da izsesava kakor vampir delavcu njega moči, dokler onemoglemu proletarcu ne poidejo moči in se zgredi — žrtev kapitalistične nenasitnosti. In kadar pa je proletarec oslabil v prezgodnji ostarelosti, kadar kapitalistični dobičakarji več ne more dajati tistega, kakor je dajal, ko je bil še čvrst in krepak — tedaj ga kapitalistični moloh brez usmiljenja vrže na cesto, da pogine kakor pes brez gospodarja.

Dobiček, dobiček — to je začetek in konec vse kapitalistične vere. Tako solnčnojasna resnica je to kakor dvakrat dve je štiri. Samo da se časi hinavsko skrivajo in si celo nadevajo lažljivo krinko nekakšne — seveda kapitalistične — pravice. Časi pa se pokaže ta resnica v tako jarki luči, da se morajo odpreti zadnjemu slepcu oči pa se zave v dno svoje duše, kak zločinec je kapitalizem. Tak slučaj se je završil visoko gor ob severnem tečaju, na otoku Novaji Zemlji.

Veletrgovec z ribami iz Arhangelska je naselil leta 1909 na Novaji zemlji ob majhnem zalivu ribiče z njih žemami in otroci, da bi preiskali razne vrste rib v Lednem morju. Ali arhangelski kapitalist se je brugal za revne ribiče samo toliko, kolikor so mu utegnili biti koristni, drugače pa mu je bila deveta briga, kako bodo živeli v neobljudenem kraju. Deset mesecev so bili ločeni ribiči od sveta; živil jim je prikrbel njih izkoriščevalec tako malo, da so **trpeli strašno lakoto in nazadnje lakote tudi umrli.** Sele čez dolgo časa se je spomnil morilec iz Arhangelska na ribiče pa je poslal do njih parnik, ki pa je našel uboge žrtve že mrtve.

V koč ribičkih naseljencev so našli dnevnik, ki nam daje jasno, a strašno sliko o proletarski tragediji na Lednem morju. Najprej se je naselila med ribiči vsled nezadostne hrane bolezen, ki je pobrala mnogo naselencev do tistih, ki so lakote umrli. Dnevnik pripoveduje:

»Brez živil smo, ne vjamemo nič ali samo majhno ribico... Zdelo se nam je, da se bliža ladja, a prevarali smo se... Strašno je gledati kako umirajo naši otroci lakote. Ihte in nas miho prosijo, naj jim pomagajo, ali kako?... Jemo volno naše obleke in upamo na bližnjo rešitev... Otroci so vsi mrtvi... Pri življenju so samo štirje ribiči in dve ženi... Grozovite muke trpimo... Dva ribiča sta umrla, ker sta jedla meso mrtvih tovarišev... Jaz, Sonov, sem edini še živ in pišem to čisto slab, čisto slab... Ze trepečem, moje oči trepečejo in tudi moje roke...«

Tu dnevnik preneha. Vas je nudila strašen pogled Koče so bile prazne in napol razpale; naokolo so bile raztresene kosti mrtvičev; trije odrasli so objemali svoje otroke.

Vest o pretresujoči proletarski tragediji je prinesla v Peterburg ruska ekspedicija, ki je bila na Novi Zemlji.

Ali se je arhangelskemu kapitalistu kolikoj zganila vest ob tragični usodi njegovih ribičev, ki jo je bil zakrivil?

Ljubljana in Kranjsko

— Proračunska debata v deželnem zboru, ki se je začela na zadnji seji, se danes nadaljuje. Uvedel jo je kot poročevalec dr. Krek, ki je zapel klerikalnemu takozvanemu gospodarstvu glorio, da morejo zardevi vsi angeli na nebesih. Zakaj vse sile v višavah ne morejo tekmovali z delavnostjo, pridonostjo, modrostjo, previdnostjo, mogočnostjo, vednostjo, umetnostjo in še neštetiimi drugimi božanskimi lastnostmi naših klerikalcev. Dr. Krek, ki je menda že popolnoma pozabil na svoj boljši intermezzo, se je povzpel tako visoko, da je sedanjim kranjski deželni zbor imenoval »pravi ljudski dom«! Oj Krek, oj Krek, včasih so bili tvoji pojmi o tem, kar je ljudsko, zelo drugačni in če bi Ti bil kdo pred šestimi leti dejal, da je taka klerikalna vlada, oprta ob tako spakadranu, tako zlagano »interesno« volilno pravico, kakršno imamo v kranjski deželi, demokracija in dobra, bi ga bil uklal, da bi mu sapa zaprlo. Če si namreč takrat govoril resnico, če si takrat govoril iz prepričanja. Ali se spominjaš dr. Krek, na neki govor v bivšem Katoliškem domu, pa na neki govor v areni »Narodnega doma«, oba leta 1905? Ali še kaj veš, kaj si takrat govoril o podlagi parlamenta? Pa se ti ne zatakne beseda, če praviš zdej kranjskemu dežel. zboru »ljudski dom«, tistemu deželnemu zboru, v katerem je veieposesnikom garantiranih deset mandatorov, veleposesnikom, katerih je vseh skupaj okrog devetdeset, delavstvo pa nima v njem ne enega mandata in ga ne more imeti, ker ste nalašč tako prikrojili volilni red? Ljudski dom imenuješ parlament, katerega volilci so klasificirani? »Ljudski dom« praviš zbornici, v katero se prihaja na podlagi pluralne volilne pravice? Ej Krek, ti nekdanji demokrat, kako si se spremenil! V deželnem zboru imate večino, ki dela z zakoni kakor svinja z mehomo, večino, ki se briga za nazore ljudstva toliko kolikor za lanski sneg — ti pa praviš tej zbornici »ljudski dom!« In tebi, nekdanjemu prvoboritelju enake volilne pravice, ne pride niti na misel, ko rabiš čudovito trojko o »ljudskem domu«, da bi poudaril, česa manjka fundamentu tega doma! Saj še nisi tako star, dr. Krek, ali tvoja demokratičnost je že odšla v hiralnico. Kdor te danes vidi v deželnem zboru, si ne more misliti nič drugega kakor to alternativo: Ali je šlo tvoje prepričanje po copatah — ali pa tvoj pogum; ali je bila vsa tvoja skoraj revolucionarna demokratičnost le ubežna epizoda, ali pa te imajo na vrvcu, pa se ne upaš drugače zaplesati kot tako, kakor ti žvižgajo.

— Dr. Triller je v proračunski debati v deželnem zboru vložil tri resolucije, ki jih objavljamo, da bodo čitatelji laglje zasledovali budžetno razpravo, kolikor bo pač prinašala zanimivega. Resolucije se glase:

- I. Visoki deželni zbor skleni: Visoka c. kr. vlada se naproša: 1. da prevzame ljudsko šolstvo na breme države, 2. da predružači učni načrt za mesta in industrialne kraje na eni, za ostalo deželo na drugi strani, 3. da reformira v tem smislu c. kr. učiteljska.

II. Visoki deželni zbor skleni: Deželnemu odboru se naroča, da odslej in sicer že v računskem zaključku za leto 1911 **specificirano** izkaže, bodisi v poročilu samem, bodisi v posebnih prilogah, porabo vseh v sprejetem proračunu navedenih deželnih subvencij.

III. Visoki deželni zbor skleni: Deželnemu odboru se naroča, da se pri prošnjah za razdelitev posameznih občin ozira na načelo, da je poleg želja prebivalstva upoštevati tudi javno-pravni interes, in da temu interesu odgovarjajo v kolikor mogoče zaokrožene občine s prebivalstvom ne izpod 2000 in ne nad 4000 duš.

— **Semestralne počitnice.** Naučno ministrstvo je ukazalo, da se na vseh srednjih šolah in učiteljskih I. semester konča v soboto dne 10. februarja in II. semester prične v nedeljo dne 11. februarja t. l., da sta pa prihodnji ponedeljek in torek pouka prosta dneva. Redni pouk v II. semestru se prične tedaj šele prihodnje sredo 14. t. m.

— **Smrtna nezgoda.** V sredo zvečer ob 10. je zgrabila transmissija v kemični tovarni sodruga Vinka Berlana tako nesrečno, da je obležal na mestu mrtev. Pogreb nesrečnika bo danes ob 3. popoldne iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopališču k Sv. Križu. Podružnica »Vzajemnosti« je zgrabila s sodrugom Berlanom vnetega in vseskozi priljubljenega pristaša.

— **Ta preklicani predpust** imamo pa res mnogo plesov. Toda drugi maskaradni kongres, ki bo v soboto ob 8. zvečer pa do jutraj, bo najzabavnejši in obenem v prijaznih, krasnih prostorih »Narodnega doma«. Tudi Slovenska Filharmonija nam jamči za najboljši uspeh, zakaj plesna zabava utegne biti le tam prava, kjer igra izvrstna in priljubljena godba in je obenem dovolj prostora za plesalke in plesalce ter druge goste, ki radi prihajajo na ples sebi v razvedrilo ali pa spremljajo tja svoje drage. Vstopnice za ta ples, ki bo jutri zvečer v »Narodnem domu«, se dobivajo še danes in jutri v trafikah gospe Sešarkove in gdč. Dolenceve v Prešernovi ulici ali pa tudi v tajništvu Strokovne komisije. Preskrbite se z vstopnicami raje prej! Jutri na svidenje na drugem maskaradnem kongresu v kuloarjih in v veliki dvorani »Narodnega doma« v Ljubljani.

— **Bolniško podporno društvo krojačev v Ljubljani** priredi v nedeljo, dne 11. februarja t. l. v salonu hotela »Ilirija« družinski večer. Začetek ob 7. zvečer. Vstop prost. Dobiček je namenjen v podporo obolelih članov.

— **Elektroklinematograf »Ideal«.** Danes v petek, dne 9. februarja specialni večer. 1. »Potoček šumlja«. (Prekrasen naravni posnetek v bar-

lah.) 2. „Mumpitzophon“. (Komično.) 3. „Zvesta ljubezen“. (Zanimiva drama. — Samo pri večernih predstavah.) 4. „Dobri stric Edvard“. (Ameriška veseliga.) 5. „Ponos tihotapcev“. (Lepa drama.) 6. „Nekaj zastopnikov debeločevcev“. (Zanimiv naraven posnetek.) 7. „Smrt Heligobala ali tiranovi levi“. (Drama v barvah z levi.) 8. „Mirko veliki molčalec“. (Velekomično; igra bletni Mirko.) Od sobote, 10. do ponedeljka, 12. februarja: „Smrti brig“. (Senzacionalna nihilistovska drama.) Od točka, 13. do četrta, 15. februarja: „Vojni posnetki iz Tripolisa“. (Predstavljanje 1½ ure) ter „Maks žrtev bordoške vina“. (Komična privlačnost.)

— **Šampanjec je pil.** Dne 5. t. m. je prišel v gostilno na Rimski cesti gost in naročil tri steklenice šampanjca. Ko jih je popil, jih je pometal navidezni imenitnik po tleh, kakor je navada imenitnikov, če pije šampanjec. Ali ko je bilo treba plačati, jo je hotel imetnik popihati, ne da bi plačal. V prepriju je izjavil gostilničarju, da plača samo vpricho stražnika; to željo so mu ročno izpolnili. Toda tudi vpricho stražnika ni hotel plačati mož 15 kron za šampanjec, ker sploh ni imel denarja. Ker je precej razgrajal ga je odvedel stražnik na stražnico. Imenitni pivce je baje trgovec z Dolenskega.

— **Rokodelski pomočniki v Kranju** pride v nedeljo, dne 11. svečana 1912 ob pol 9. zvečer v prostorih hotela „Nova pošta“ svoj običajni plesni venček Vstopnina 50 vin. za osebo. Svira popolni orkester godbe prost. požarne brambe v Kranju.

— **Samomor.** V Cerknici se je obesil v hiši svojega sina 75letni kotar Andrej Zgonc. Vzrok samomoru so baje domači razpori.

— **Delavska nezgoda.** V Perovem pri Kamniku je po nesreči udaril kovaškega pomočnika Konrada Kluna njegov tovariš pri delu z železnim kladivom po levi roki ter ga težko poškodoval. Kluna so prepeljali v ljubljansko bolnico.

— **Prva pevška vaja** novo preosnovane Pevske podružnice Vzajemnosti se vrši danes v petek, 9. februarja točno ob pol 9. zvečer v društvenih prostorih, Selenburgova ulica 6. Redne pevške vaje bodo nadalje vsak torek in petek istotam in ob istem času. — Vsi pevci, ki so doslej zahajali na pevski pouk, se vabijo da zanesljivo in točno zahajajo k vajam, da bo naš delavski pevski zbor lahko ob raznih priložnostih nastopal. Vsakdo pa naj še pripeleje kakoga sodruga, ki bi imel veselje do petja. Kdor hoče sodelovati v prospah delavske pesmi, je dobrodošel v naši pevski podružnici. Dolžnost vsakega zavednega sodruga je, da skuša po možnosti razširiti krog delavcev-pevcev. Tudi s petjem lahko koristimo socialistični ideji, jo širimo in ji pripomoremo do zmage.

Štajersko

— **Izkoriščevalni mojster.** Iz Celja nam poročajo: Čez kleparskega mojstra Oboda in njegovo boljše polovico se že dalj časa pritožujejo pomočniki. Pri Obadu poje kladivo od ranega jutra do trde noči. Ako se pomiče že itak predolgi delavni čas h koncu, tedaj zna poskrbeti podjetna gospa mojstrica, da je še daljši: že gleda, da je večerja kolikor možno pozno na mizi. Ako delavec godrnja, pa zleti na cesto brez odpovedi. Vsekako so te razmere nevzdržne, ali če jih hočejo pomočniki odpraviti, naj se organizirajo in mojstrske samolastnosti bo konec!

— **Sovražna brata.** V Sv. Nikolaju pri Vranskem sta se sprla lani meseca oktobra brata Jurij in Janez Poklac zaradi dekleta, ki sta ga obadva ljubila. Sprva sta se vrgla samo v šali po tleh. Ko pa je Janeza ugriznil Jurij v roko, se je Janez razsrdil, da je tekel v kuhinjo, pograbil kuhinjski nož in ga zabodel bratu s tako silo v hrbet, da mu je predril pljuča in ga ranil smrtonosnovarno. Celjsko sodišče je obsodilo Janeza Poklaca na sedem mesecev stroge ječe.

— **Famozna odredba.** Sodrugi nam piše: V nedeljo dne 4. t. m. sem se peljal z železnico do Savinjski dolini. V vozovih te železnice je nabita ministrska odredba, da je pljuvanje na tla najstrožje prepovedano, in grozi vsakomur, kdor se zoper to prepoved pregreši, globa od 2 do 200 kron, oziroma z zaporem od 6 ur do 14 dni. Odredba je razglašena edinole v nemškem jeziku, vsled česar je zelo dvomljivo, če more dosežati v teh krajih svoj smoter. Še večje začudenje me je pa polastilo, ko sem iskal pljuvalnikov, katerih pa — ni bilo nikjer. Nehote mi je prišlo na misel, da je menda uprava državnih železnik mnenja, naj bi si potniki pljuvali v svoje žepe, kajti da bi kdo v to svrhu odpiral v zimskem času okna, to ne prihaja nikomur na misel. Vsled tega pa se pljuva v pričo nabite odredbe na tla, da izgleda ves kupe kakor velik pljuvalnik.

Tajniško poročilo odbora deželne organizacije goriške

za IV. deželno konferenco dne 4. febr. 1912. (Konec.)

Socialna demokratična stranka je jela kazati svoje zanimanje tudi za občinske volitve. V Podgori, Solkanu, Vrtojbi, Štandrežu, Nabrežini in Šempolaju šteje toliko volilnih opravičencev, da lahko demonstrativno nastopa. V Šempolaju ima večino zastopnikov ali socialnih demokratov ali pa vsaj socialni demokraciji prijaznega mišljenja in tako tudi v Prečniku. Socialna demokratična stranka bo morala skoro precizirati svoje stališče glede nastopanja pri občinskih volitvah!

Najvažnejši notranji dogodek v stranki je ustanovitev skupnega organa za italijansko in slovensko deželno organizacijo stranke. Člani odbora slovenskega in italijanskega stanujoči v Gorici, so se konstituirali kot skupen odbor, ki sklepa v vseh zadevah, ki so za socialno demokratično stranko na Goriškem posebno važni. Ta odbor je proglasil kot skupne zadeve Delavsko hranilnico in posojilnico, Bolniško blagajnico v Gorici, Delavski dom v Gorici in jako važnejša politična vprašanja. Tako je v letih združeno nastopal v akciji

za izpremembo volilnega reda za deželni zbor in občine ter je predložil vladi spomenico, v kateri poudarja gnile, neznosne razmere v deželni zboru goriškem in zahteva od nje primerno sanacijo, predlagal je načrt za novo grupiranje poslancev v deželni zboru, ki bi odgovarjalo ekonomičnemu in statističnemu razmerju strank in narodov v deželi; na deželni zbor pa je predložil protest proti nameravanemu načrtu volilnega reda za občine, zahtevajoč odpravo pluralitete in žletnega bivanja za volilce V. razreda. Skupni odbor je tudi povzročil, da se reši vprašanje šolskih družb na Primorskem sporazumno z vsemi slovenskimi in italijanskimi organizacijami, ter je poslanec Pittoni že dal izjavo, da se bo vršila ta skupna konferenca v kratkem. Skupni odbor je tudi priredil skupen shod 9. X. 1910 v Gorici proti draginji, na katerem je poročal za slovensko dež. organizacijo sodr. Etbin Kristan.

Skupni odbor je imel 9. izvrševalni odbor pa 6 sej. Izvrševalni odbor je sodeloval po svojih odposlancih na II. deželni konferenci italijanske organizacije dne 8. XII. 1910 v Gradiški in na III. dne 12. I. 1912 v Krminu, pri ustanovitvi Delavskega doma v Gradiški in organizaciji kolonov na Furlanskem.

Z nekim ponosom smemo reči, da sta slovenska in italijanska deželna organizacija stali združeni v prav tesnem, prijateljskem razmerju in s tem dokazali, da razlika po narodnosti ni najmanjša zapreka za solidarno politično, ekonomično in izobraževalno delo.

Drug važen notranji dogodek je ustanovitev okrajnih organizacij dne 2. julija 1911 v Gorici, 9. istega meseca v Nabrežini in 27. istega meseca v Dobravljah. Število političnih organizacij in posebno zaupnikov skoraj po vseh občinah na Krasu in po Goriškem je naraslo tako, da je bilo treba skrbeti za posebna središča, ki bi vodstvo krajne organizacije izdatnejše vršila. Deželna organizacija je ustanovila do jeseni 1911 vsega 22 organizacij ter so prirasle od zadnje deželne konference naprej Pevma, Velike Zablje, Komen in Podmelec. Imeli bi pa lahko že dvojni in trojni število organizacij, ako bi že obstoječe krajne organizacije intenzivneje vršile svojo nalogo. Treba je, da sodrugi v obstoječih organizacijah odboru deželne organizacije odpirajo pot v sosednih občinah in posebno važno je, da tod pripravljajo s prijateljskimi, zaupnimi sestanki tla za javne shode in politična predavanja. V tem oziru je le solkanska organizacija odprla pot v Grgar, kjer se je vršil javen shod za poljedelce in delavce z dobrim uspehom. Odslej ima prevzeti nadziranje poslovanja organizacij v svojem okraju odbor krajne organizacije in letos odbor deželne organizacije zadnjič poroča o posameznih krajnih organizacijah v nadi, da nam predloži za bodočo V. deželno konferenco troje okrajnih političnih organizacij lepa poročila o intenzivnem notranjem gibanju. Najimennitnejša naloga okrajnih organizacij pa bo ustanavljanje novih organizacij in imenovanje zaupnikov v vsakem kraju.

Izven številnih shodov o priliki volitev, se je vršilo več shodov proti draginji, posebno v Podgori, Vrtojbi, Štandrežu, Mirnem, Solkanu, Podmelcu in Nabrežini, vseh shodov okolo 80. Poleg političnih shodov je bilo več predavanj ter je posebno omeniti uspešno delo sodr. Etbina Kristana, ki je nastopil s šestimi dobro obiskanimi predavanji v goriški okolici.

Račun deželne organizacije kaže na

dohodkih	K 4019.29
in stroškov	K 4147.05
torej primanjkljaja	K 127.76

Opaziti je, da krajne organizacije premalo nabirajo strankarskega davka ter je pričakovati od novoustanovljenih okrajnih organizacij, da v tem oziru položaj spremene.

Izvrševalni odbor je skušal po možnosti stati v dotiki z strokovnimi, izobraževalnimi, gospodarskimi in mladinskimi organizacijami. Žal, da vse te organizacije ne kažejo nujno potrebnega napredovanja. Imamo le 6 strokovnih organizacij železničarjev, 1 zidarjev, 1 kamnosekov, 1 pekov, 1 papirničnih delavcev in 1 tiskarjev, kjer pa je odločna večina italijanskih sodrugov. Mizarji v Solkanu so podružnico razpustili ter je organiziranih okolo dvajset naravnost pri centrali na Dunaju. Delavske izobraževalne organizacije so v: Nabrežini, Solkanu, Vrtojbi, Pevmi, Podgori in Štandrežu, večino ima izven solkanske ne kažejo skodaj dela. Mladinska organizacija se je pričela ter ima: 1 skupino v Nabrežini, Vrtojbi, in Podgori. Tudi tu je delo zaostalo. V gospodarski organizaciji je Delavska hranilnica in posojilnica v Gorici ter štejemo v konzumnih društvih v Nabrežini, Podgori in Vrtojbi lepo število somišljenikov, ki vzdržujejo društva v zvezi z naprednejšimi elementi.

Časopisje ne more dobiti na Goriškem onih tal, kakor bi bilo naravno in potrebno. Sicer se je izboljšal položaj v toliko, da šteje »Zarja« več kot prej rednih naročnikov, dasi bi Goriška morala stalno odjemati pač mnogo več eksemplarov. Še žalostnejši je položaj »Naših Zapiskov«, katera ima 2 naročnika v društvih v Solkanu in Nabrežini, po celem Goriškem izven mesta 8 naročnikov in v Gorici 4. Res je, da nimamo v stranki na Goriškem mnogo inteligentov, pičlo število pa kaže obenem tudi vse nazadnjaštvo učitelstva in akademičnih izobražencev na Goriškem, ki nimajo za resen napredek nobenega zanimanja.

Brošur se je prodalo za	K 53.27
Razglednic se je prodalo za	K 37.90
Strankarskih znamk se je prodalo za	K 6.36
Strankar, vžigalic se je prodalo za	K 3420.12
Zaloga brošur v vrednosti	K 445.08
Zaloga azglednic in znamk	K 271.42

Ako bi sodrugi vršili svojo dolžnost, bi odbor deželne organizacije danes lahko izkazal vse drge povoljnije številke. Ako bi se sodrugi pri vsaki priliki, ko prireajo shode, predavanja in veselice spominjali strankarskih naprav, tako kakor to vrše nemški in češki sodrugi, bi imeli danes dobro založeno blagajnico za uspešnejšo agitacijo in organizacijo na Goriškem.

S pozivom sodrugom, da se lotijo podrobne dnevnega agitacijskega dela in da pred vsem svoje prepričanje kažejo z dejanjem, izvrševalni odbor sklepa svoje poročilo ter predlaga, da se isto izroči v svrhu pregledovanja izvoljenemu odboru.

V Gorici, dne 21. januarja 1912.

Goriško.

— **Nabrežinski železničarji** pride v soboto 10. februarja zvečer v gostilni pri Pirjcevu plesno veselje. Vstopnina je prosta. Čisti dobiček je namenjen za kulturne namene.

— **Iz Goriškega Sela na Vipavskem.** Odkar nam v našo občino bistra sapica iz Ljubljane donša »Zarjo«, se naši kleriki napihujejo kakor žaba. Izid žabje storje pa je znan: da je žaba počila. Tudi g. Naca v B. se repenči, ker v Selu ljudje čitajo par prav »slabih« časnikov; v mislih ima »Zarjo«. Glej ga hudičja! Ko ni bilo »Zarje«, se je zadiral v »Sočo«, »Primorca«, v »Sl. Naroda«, itd. Vprašamo g. Naca! Ali se vam ti listi sedaj zde pobožni? Sedaj vam je »Zarja« trn v peti. Obenem je zagrozil, da ne odjenja kljubovati temu. Ali odkrito mu povemo, da mi tudi ne odstopimo. G. Naca bi nam rad vsilil svoje časnike; n. pr. iz Gorice: Prismođo, Norčev čas in Norico, ali pa, iz Ljubljane Sirov-venec. Povemo mu, da iz te moke ne bode kruha. Svetujemo g. Nacu, da nas pusti kar lepo v miru. Obenem mu sporočamo, da prihajajo v našo občino trije pari označenega »slabega« časnika in ne en sam. Gotovi smo, da bo v kratkem še mnogo več naročnikov na »Zarjo« v našem kraju. Se nekaj! Nuncu ne ustrežeš nikoli! Ker je ljudstvo tu na deželi jako ogorčeno zaradi odprave praznikov, nas zmerjajo, da smo brezverci, lenuhi, in da nismo za delo; če bi se veselili te spremembe, bi nas gg. prav tako zmerjali, da smo lenuhi, brezverci. Torej jim ni ustreči, tem mogetcem! Mi jim ne moremo pomagati!

Trst.

— **Kaj je z deželnim poslancem Gorupom in njegovo častno besedo?** Iz tržaške okolice smo prejeli sledeči dopis: Volilci začudeno vprašujemo g. deželnega poslanca Gorupa, kdaj misli izpolniti svojo slovesno obljubo, da odloži deželnozbornski mandat in odstopi iz odbora političnega društva »Edinost«. Ker je bil dalj časa bolan sijo molčali; sedaj ga spominjamo na častno besedo, ki jo je dal ob ožjih volitvah za državni zbor: Če sklenejo narodnjaki pri ožji volitvi glasovati za socialiste proti italijanskim nacionalcem, se umaknem iz političnega življenja in odložim deželnozbornski mandat in odbornišvo »Edinosti«. — Moške besede se med poštenjaki ne lomijo kakor suho dračje. Zato pričakujemo od g. Gorupa, da ne sne svoje obljube in da spravi svoja dejanja v sklad s svojimi besedami. Možatost je največ vredna, kar človek premore.

— **Društvo »Ljudski oder« v Trstu,** pozivlja vse svoje člane, da nemudoma ali pa vsaj do 15 t. m. poravnajo zaostale članarine pri društvenem blagajniku, ker bi se sicer v smislu pravil in odborovega sklepa izbrisali iz članskega imenika, ter bi morali dotičniki plačati na novo vstopnino, če bi hoteli zopet pristopiti k društvu.

— **Tečaja za nemščino in stenografijo** otvori v osmih dneh društvo »Ljudski oder« v Trstu pod vodstvom sodruga Skobla. Nemščina se bo poučevala po modernem Berlitzovem sistemu. Sodrugi so vabljeni, da se takoj priključijo. Tudi tečaja za italjanščino in za analifabete se v kratkem otvorita, odbor je že v pogajanjih z dotičnima učiteljema ter sprejema že sedaj prilglaste sodrugov.

Vestnik organizacij.

Seja Iesnih delavcev bo danes 9. t. m. takoj po delu v društvenem lokalu; udeležo naj se je vsi stari in novoizvoljeni odborniki!

Občni zbor pečarjev se vrši v nedeljo 11. t. m. ob 9. dopoldne na Bregu pri »Cekerbirutu«.

Podružnica splošne delavske zveze »Vzajemnost« v Mostah priredi predpustno veselico, katera se vrši v nedeljo, dne 11. februarja 1912 v Predovičevi restavraciji (pri Miškotu) na Selu. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnina 30 v.

Trbovlje. Redna vaja pevškega zbora bo v nedeljo, dne 11. februarja v »Delavskem domu« točno ob 3. popoldne.

Umetnost in književnost.

Iz pisarne slovenskega gledališča. V soboto prvič na našem odru Henrika Ibsena veseliga v petih dejanjih »Zveza mladine« za ne-par-abonente. — V nedeljo popldne ob 3. uri se poje pri zelo znižanih cenah zadnjič v sezoni Weissova opereta »Revizor« in sicer izven abonementa, za lože nevar; zvečer opera »Rusalka« za par-abonente. — V torek prvič Viktor Parmova opereta »Caričine amaconke«.

Opera. V novi opravi je prišla Dvočakova »Rusalka« snoči na slovenski oder, kjer je dosegla tak uspeh, kakršnega že dolgo ni bilo v tem gledališču, dasi se ne more utajiti, da je opera letos za pokrajinske razmere sploh na visoki stopnji in je še pred kratkim gostovanje ge. Horvatove v Bizetovi »Carmen« prineslo znamenit dogodek. »Rusalka« ejnadrkrljevala vse operne predstave ter je bila zmagovita gori na odru in doli v gledališču, kjer je njena velikanska sugestija vplivala vzgojevalno. »Rusalka« je lirsko simfonična pesnitve, v kateri ima orkester glavno besedo. Neredkokrat se sliši tožba o pomankanju dejanja; ne lastimo si pravice absolutne sodbe, ali zdi se nam, da so te tožbe neosnovane, ker bi vsaka obilica takozvanega dejanja — vidnih dogodkov in živahnega agiranja; to je namreč tista prava želja — razdejala okvir, učinkovala nesimetrično in kazila razpoloženje, ki ga je komponist hotel doseči in s svojo glasbo navdse srečno dosegel. »Rusalka« je simbolična pravljica. Prikazni iz vode in gozda so poseebljene le za naše notranje oči, in čimbolj eterično je vse na odru, tembolj se vjema s smotrom. Tudi Dvočakova glasba je nekako nadzemeljska, kjerkoli se dotika realnosti, pa postaja diskretna, se nekaako proglašuje in zastre, ter pomaga tudi konkretne dogodke drugega dejanja prenašati v

carstvo bajke, oziroma prepleta realni motiv s pravilničnim, prevaja motiv v motiv, ustvarja ob čudovitem bogastvu tudi čudovito harmonično celoto. Ta glasba ne išče nobenih efektov; v celi partituri niti momenta kjer bi bil skladatelj posegel po kakšnem pripomočku, ki ga ne bi bila diktrala notranja potreba. In zato je ta čista — kakor pravi Talich »poštena« — glasba silovito efektna. Kakor pograbi poslušalca neodolljivo s predigro, označujočo bajnotragični značaj dela, tako ga drži z jekleno silo do konca; in bilo je res nekaj izrednega v tem gledališču, kjer je snoči do zadnje note vladal mir, kakršnega sicer nikdar nismo vajeni v tej hiši. — Predstava je bila odlična — brez pridržka, Ker nam za danes prostor ne dovoljuje obširnejšega poročila, za sedaj nekoliko opomb. Glavni del uspeha pripada orkestru, kar je pri tem eminentno instrumentalnem delu naravno. Morda se je ta kompozicija nekoliko dolgo študirala; slišati so bile podobne »pritožbe«. Zdi pa se nam to bolj pohvala kakor pritožba; zakaj posledica te »počasnosti«, katere pravo ime je temeljitost, je bila eksaktna, prekrasno sintetisrana izvedba, v kateri ni utonila niti najdiskretnijša linija mojstrskega dela. Talichovo vodstvo je zopet triumfiralo; njegova taktirka je predvsem krepko držala takt, utiševala, dvigala, izvlačila iz orkestra, ki je bil kakor en sam kompliciran instrument, vsako nianso. Ta orkester je pel, slikal, karakteriziral, plašil in tolažil, jokal in se smehljaj; nič čudnega bi se nam ne zdelo, če bi ob teh zvokih in ob tej izvedbi občutljivim ljudem prihajale solze v oči. O pevskih bodi za danes le toliko povedano, da so bili vsi na svojem mestu in vsakemu se je poznala poštena volja, da poda najboljšo. Tudi scenerija je bila z ozirom na naše skromne razmere prav dobro in okusno urejena. Kaj več se o tej odlični uprizoritvi še pove.

Henrik Ibsen: »Zveza mladine«. Veseliga v petih dejanjih. Pozimi I. 1868—1869 je spisal Ibsen to objestno politično satiro, ki je prvo njegovo moderno delo v prozi. S to veseligo pa je krenil v smer, ki je ni ostavil do svoje smrti. »Zveza mladine« je veseločna satira na ljudi in razmere v Ibsenovi domovini tiste dobe; v nekaterih idejah in mestoma v tehniki pa nadaljuje Ibsen še tradicije velikega nordijskega komediografa Ludovika Holberga. Brezuspesni boj za iluzijo višjega in boljšega življenja tvori tragikomični temelj še mnogim poznejšim Ibsenovim igram. Po veljavi, vplivu, moči, bogastvu in slavi hrepeni mladi junak te Ibsenove veseligre, politik šušmar, ki so mu vsa sredstva dobra, samo da bi dosegel svoj visoki cilj. Neznačajnost, nestalnost v načelih izrazito koritarstvo, lažnjivost, predrznost, nesramnost, — vse naj mu pomaga do poslanskega mandata, do bogate neveste in vplivnih zvez. Demagog je, lizun, terorist in klečeplaz; njegova koža je debela kot nosorogova, goravnorč idealno, revolucionarno, svobodomiselnost in konservativno, vse zapored in vse naenkrat. In za hip res zaslepi svojo okolico. Plitki frazer pa se kmalu razkrinka ter je potem v posmel vsem. Okoli njega pa se suče domišljavost starih veljakov, borniranost, neizkušena naivnost, bahato parvenustvo, sleparstvo falirancev, suženjska vsiljivost revežev brez ponosa; sami tipi iz tačasne Ibsenove domovine. Tako je ta jedka satira vesela karikatura nordijskih političnih in socialnih razmer v tisti dobi, ki je moral Ibsen, modern svobodomislec, pobegniti v tujino. Mlad politikaster (Pavel Schlenther ga imenuje »ein Blinder und Streber«) podleže staremu lisjaku, norveški »stárin« porazi »mladina«. Zlobnega Hejreja žgoče roganje je zlasti razburilo norveško gledališko publiko, ki je pri premijeri te veseligre l. 1869 tako razgrajala, žvižgala in kričala, da se je morala za nekaj dni igra z repertoarja odsteviti Liberalci in konzervativci Norveške so se čutili enako užaljene, in vsi so zmerjali Ibsena, da je političen pamfletist. Da pa pomenja prav ta veseliga novo dobo nordijske drame in prvo zmago moderne struje, ni slutil nihče, niti Björnson, ki je šest let kasneje s svojim »Fallisementom« — stremč za Ibsenom — dosegel kolosalen uspeh. »Ich leg' nen Torpedo unter die Arche«, je bilo življenjsko geslo Ibsenovo; prvi tak torpedo je bila »Zveza mladine«, drugi »Stebri družbe«, tretji »Sovražnik ljudstva« in torpedi so sledili drug za drugim, stara barka pa se je pogreznila. Vsaj v Ibsenovi domovini! — No, pa tudi drugje se še pogrezne, ker ideje Ibsenove so neumrljive in zmagovite povsod.

Umetni slikar Saša Santel, profesor risanja v Pazinu je razstavil v izložbenem oknu trgovine L. Schwentner v Prešernovi ulici: »Zimski dan«, izviren lesorez v moderni široko ploskovni tehniki. — Velikopoteznost je glavna vrлина te tehnike. Brez malenkostnih detajlov, z markantnimi ploskvami, v na skrajno potrebni minimum reduciranih barvnih tonih je tu izvrstno podana zimska pokrajina — drevedore z pokopališčem v ozadiju. Z malimi sredstvi je izborno dosežena iluzija prostora in štimguna solžnega zimskega dneva. — Ker se je doslej pri nas ta tehnika premalo gojila in nismo imeli prilike, videti dosti umotvorov te vrste, je tudi najbrže širšemu občinstvu premalo znana, naj v kratkih besedah orišem, kako nastane lesorez. Umetnik izdolbe risbo iz gladke lesene plošče. Ker so lesorezi lahko večbarvni, rabi za vsako barvo posebno ploščo. Na izbočeno površino teh plošč nanese s čopičem akvarelne barve in odtisne plošče zaporedno z roko na poseben, nalašč za lesorez namenjeni papir. — Veliko odtisov mora umetnik zavreči, n. pr. včasih komaj eden izmed petnajstih odgovarja popolnoma intencijam avtorjevim glede barvnih tonov in celotne harmonije. To pomnoževanje ni tako enostavno, kakor n. pr. pomnoževanje s tiskarskim strojem. — Vsak odtis je nekako novo vstvarjenje posameznega umotvorca in imajo zato odtisi značaj in približno vrednost originala risbe, ki je razne druge reprodukcije, ki se dosežejo potom moderne tiskarske tehnike, nikdar nimajo. Vsi ljubitelji umetnosti se opozarjajo, da so odtisi po zelo zmerni ceni na prodaj!

Vsaka gospodinja,

katera želi pripraviti dobro kavo, uporablja najraje „pravega“ Francka: s kavnim mlinčkom, ki se izdeluje temeljem največje skrbnosti že dolgo let v zagrebški tovarni. Ta izborni domači izdelek najtopleje priporočamo.

Posljite naročnino, če je še niste!

ZADNJE VESTI

TRŽAŠKI DEŽELNI ZBOR.

Trst, 9. februarja. Snoči ob 7. je bilo otvoreno zasedanje tržaškega deželnega zbora. Seji je predsedoval deželni glavar Valerio. Vlado je zastopal vitez Lasciak. Takoj po prečitaniu zapisnika zadnje seje, je sodrug Puecher vprašal vladnega zastopnika, kaj je z njegovo njegovo interpelacijo v zadevi pomorščakov, ki jo je vložil na vlado že v zadnjem zasedanju. Vladni zastopnik Lasciak odgovarja, da bo o zadevi povprašal centralno vlado ter odgovoril na vprašanje v prihodnji seji.

II. točka je obsegala poročilo odseka o verifikaciji zadnjih nadomestnih volitev in so bili na predlog odseka novoizvoljenci soglasno potrjeni.

Kot III. točka se je rešilo pooblastilo deželnemu odboru, da sme izvršiti nebitvene popravke na zakonskih načrtih, ki jih bo odobril v tem zasedanju dež. zbor.

IV. točka je obsegala predlog dež. odbora, da se naloži občinski davek na imetja, ki so podvržena pristojbinskemu ekvivalentu. Pri glavni razpravi je predložil posl. Braidotti spomenico, v kateri zahteva, da se izvzame iz te doklade inštitut za mala stanovanja.

Poročevalec Arch je proti predlogi, ker bo občina okusila dobiček te doklade šele po 10 letih, drugi pa zato, ker bi se s tem vstvaril nevaren precedens.

Dr. Rybač izjavlja, da bo glasoval proti predlogu dež. odbora že zato, da se drži principa svoje skupine, ki je še vedno principiarno glasovala proti vsem proračunom. Pri tem si pa pridržuje pravico, da poseže v podrobno razpravo.

Sodrug dr. Puecher je proti spomenici Braidottija in je za predlog dež. odbora. Ako se hoče inštitutu za mala stanovanja že koristiti, stori to lahko mestni svet s tem, da ga od časa do časa tega davka oprosti. Je pa proti tudi zato, ker bi znala vlada v takem slučaju delati sitnosti. Pri podrobni razpravi izrazi dr. Rybač željo, da bi se oprostila te občutne davčne doklade vsa društva, ki se bavijo z zgradbo malih stanovanj. Braidotti pa izjavlja, da se je tekom debate prepričal, da bi znala njegova spomenica vstvariti precedent, zato jo umakne. Na to je bil predlog dež. odbora odobren z vsemi izvzemši slovenske glasove.

V. točka je obsegala predlog o povišanju pristojbine od dedščin v prilog ljudskim šolam. Sprejeto.

VI. točka. Predlog o povišanju pristojbin od dedščin v prilog bolnišničnim stroškom. Glasovanje se odloži na prihodnjo sejo.

Pri VI. točki urgira sodr. Pittoni, naj se čita poročilo o predlogu, ki zahteva, naj se naloži v mestu in okolici davke na javne prireditve. Carmelich je mnenja, da je bil predmet malo študiran in predlaga, da se ga stavi na dnevni red prihodnje seje. Sprejeto.

Odobrili sta se nato brez debate še VIII. in IX. točka.

ZA BRAMBNO PREDLOGO. Ministrske konference.

Budimpešta, 9. febr. Ogrski uradni komunikacije obeh ministrskih predsednikov izjavlja, da je imel razgovor grofa Khuena in grofa Stürgkha namen, da se brambna reforma v toliko popravi, da ne bo kršila posestnega stanja ogrskih narodnih pravic ne da bi pri tej konferenci šlo za kake nove narodne koncesije, ki jih zahteva opozicija za ustavitve obstrukcije.

OBČINSKA VOLILNA REFORMA NA SOLNO-GRASKEM.

Solnograd, 9. febr. Solnograški občinski svet je sklenil volilno reformo, ki vstvarja nov četrti razred z enakim številom mandatov kakor ostali razredi. V 3. in 4. volilnem razredu je izvedeno načelo sorazmernega zastopstva.

DEŽELNI GRB PRI MORAVSKIH POLKIH.

Iz moravskega deželnega zbora.

Brno, 9. febr. Posl. Smrcek je predlagal, da se uvede v vseh polkih iz Moravske poleg cesarskega orla deželni grb.

IZPOR PRAŠKIH KOVINARJEV.

Velika demonstracija.

Praga, 9. februarja. Včeraj dopoldne se je zbralo pred muzejem do 3000 izprtih kovinarjev. S socialnodemokratskimi in narodnosocialnimi poslanci na čelu se je pomikala povorka preko Vaclavovega trga do reprezentančnega doma, kjer je poslanec Jaroš pozval delavstvo, naj vztraja pri dosedanji solidarnosti in ohrani mirno kri kakor doslej. Nato so se demonstrantje razšli.

SRBSKA KABINETNA KRIZA.

Milovanovičeva misija.

Belgrad, 9. februarja. General Gruić je odložil mandat, da sestavi novi kabinet, ker njegova tozadevna prizadevanja niso imela uspeha. Kralj je poveril včeraj dopoldne Milovanoviču nalogo, da sestavi staroradikalni kabinet.

SEJA NEMŠKEGA DEŽELNEGA ZBORA PRELOŽENA.

Težave glede na volitev predsedstva.

Berolin, 8. febr. Na predlog Bassermanna se je današnja seja takoj po otvoritvi odgodila na jutri, ker težave v predsedniškem vprašanju še niso rešene.

BAVARSKA KRIZA.

Odstop princregenta?

Monakovo, 9. februarja. Vse vesti vnanjega časopisja o odstupu princregenta so neutemeljene.

Baron Hertling — bodoči mož?

Monakovo, 9. februarja. Včeraj je princregent konferiral s centuramaškim drž. poslancem baron Hertlingom, ki ga danes zopet sprejme v avdienci. Precej verjetna je govornica, da prevzame baron Hertling sestavo nove vlade.

NEMŠKO-ANGLEŠKA MIROVNA KONFERENCA.

London, 9. februarja. Narodni mirovni svet je sklenil, da skliče 14. in 15. maja v London nemško-angleško konferenco, kjer naj bi se zastopniki svobodno razgovorili o vzrokih nemško-angleške odtujitve o najboljših sredstvih za pospeševanje medsebojnega sporazuma. Upajo, da seudeleži konference veliko število nemških zastopnikov.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Italijanska poročila.

Tripolis, 8. febr. Predvčerajšnjem je položilo pred polkovnikom de Sahelom nekaj Arabcev puške. Ozemlje med Tripolisom in Zanzurjem je brez sovražnika. V Tripolisu samem ni nič novega.

Turška poročila.

Carigrad, 9. februarja. V vojno ministristvo so došla poročila, da so Italijani tri dni bombardirali Konfudo ob Rdečem morju in razrušili vojašnico, konak ter nekaj drugih poslopij. Mrtev ni bil nihče. Italijani so priskrbeli Sajd Idresu orožje, ker je bil pripravljen, da podpira Italijane, toda rodovi so se uprli Idresu.

Odgovorni urednik Fran Bartl

Izdaja in zalaga založba Zarje

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Tiskovni sklad „Zarja“: Organizirani zidarji v Trstu 100 K; Petejan 8 K; Golar 2 K; Bajt od veselice v Idriji 4 K; A. Komac od veseliga omizja „pri Levu“ 5 K 36 v. Od veselice železničarjev „pri Anžoku“ v Spod. Šiški 15 K. — Vsem darovalcem iskrena hvala!

Poslano.

Delavske zadruge

za Trst, Istro in Furlanijo

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

VIII. zadruga doba 1911—1912 5112 članov

Izkaz razprodaje:		
Zadruga doba	1910—1911	1911—1912
Julij	K 83.578 77	K 85.989 77
Avgust	„ 78.953 25	„ 83.176 99
September	„ 80.491 27	„ 93.174 89
Oktober	„ 93.785 93	„ 99.190 41
November	„ 88.512 12	„ 98.494 55
December	„ 96.725 68	„ 109.368 77
Januar	„ 87.554 39	„ 110.449 27
	K 609.601 41	K 679.844 65

Dividende:

Do 31. januarja 1912 se je razdelilo članom na račun dividende od dobe 1910—1911 blaga za vsoto K 7.162 22
Pridržalo na račun zadr. del. „ 6.368 31
Skupaj K 13.530 53

Podpore vdovam in bolnim članom:

Od 1. julija do 31. januarja 1912 se je izročilo v podporo bolnim članom, vdovam in sirotam za 4.962 31 K blaga.

„Narodna kavarna“.

Danes in vsaki dan

Dunajski damski orkester

Začetek ob pol 9. zvečer. — Vstop prost.

FRAN KRAPEŠ, kavarnar

Kupujte „Zarjo“.

Kavarna Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Magnolo, ulica Belvedere
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccaccio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grunola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Rojan.

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev v Ljubljani

r. z. z. o. z.

se priporoča za vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela. — Izdeluje v lastni, najmodernejše opravljeni tovarni na Glineah, strogo po naročilu. Dosedanja dela, ki jih je zadruga izvršila, so jamstvo za vsakogar. Med temi so: vsa mizarstva dela v obrtni šoli in v šoli na Prulah.

Vsa naročila se izvršujejo precizno, solidno in točno.

Občno konzumno društvo v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)

naznanja svojim članom, da se bo vršil

redni občni zbor

dne 11. februarja leta 1912. ob 2. popoldan v dvorani gospoda R. Mihelčiča v Zagorju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
  2. Računsko poročilo za leto 1911.
  3. Poročilo nadzorništva.
  4. Sklepanje o čistem dobičku.
  5. Poročilo zveznega revizorja.
  6. Volitev 3 članov in 1 namestnika v nadzorništvo.
  7. Vprašanja in interpelacije.
- Vstop je dovoljen samo članom.

Zagorje, dne 29. januarja 1912.

Za nadzorništvo:

Anton Ulle,
zapisnikar.

Ivan Wallend,
načelnik.

„SLAVIJA“

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru in pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za prepričanje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so nezgodbitne in nezapadljive. Gimotna podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.495.719. Kapital in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštnine prosto.

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

Del. glavica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica števil. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.